

СУДИННІ СПОРОВІ РОСЛИНИ СОСНОВИХ ЛІСІВ СЕМЕНІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Асмаковський Є.В.

Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г.Шевченка

Семенівський район знаходиться на півночі Чернігівської області, його площа становить 1470 кв. км. У геоструктурному відношенні ця територія пов'язана з південно-західним схилом Воронезького масиву. Клімат помірно континентальний, м'який з достатньою вологістю. Ґрунти дерново-підзолисті. Річкова система відноситься до басейну р. Снов і є досить густою. Семенівський район має значні лісопокриті площі, зокрема площа лісів Семенівського держлісгоспу становить 31,7 тис. га.

Метою дослідження була систематизація відомостей про поширення судинних рослин соснових лісів Семенівського району Чернігівської області, наведення їх екологічних особливостей і статусу. В період 2016-2017 рр. нами було розпочато виконання даної роботи на основі вивчення наявних гербарних зразків та проведення експедиційно-дослідних заходів.

Встановлено, що в якості домінанта, едифікатора і панівної породи в даній групі лісів виступає сосна звичайна (*Pinus sylvestris* L.). Вона є невимовливою до ґрунтових і кліматичних умов, зокрема переносить сухість ґрунту краще, ніж інші породи, може також рости на вологих та значно заболочених ґрунтах. Але найкраще зростає на свіжих, глибоких, достатньо родючих дернових слабопідзолистих піщаних або супіщаних ґрунтах, які представлені в регіоні досліджень.

Соснові ліси регіону досліджень, в залежності від типу ґрунтових умов, зокрема зволоження, надземного вкриття вищими трав'янистими рослинами, мохами та лишайниками, представлені такими групами: сосняками лишайниковими, сосняками злаковими, сосняками зеленомоховими, сосняками довгомоховими, сосняками чагарниковими, сосняками біломоховими. З них найпоширенішими в межах території досліджень є перші три групи. Серед видів трав'янистих рослин соснових лісів нами вивчалися представники відділів Плауноподібні, Хвощеподібні, Папоротеподібні, Голонасінні та Покритонасінні.

З відділу *Lycopodiophyta* зустрічаються 3 види (*Lycopodium clavatum* L., *Lycopodium annotinum* L., *Diphasiastrum complanatum* L.), останні два з них занесені до Червоної книги України.

З відділу *Equisetophyta* в межах соснових, дубово-соснових лісів та на їх узліссях поширено 4 види: *Equisetum arvense* L., *Equisetum hyemale* L., *Equisetum pratense* L., *Equisetum sylvaticum* L.

З відділу *Polypodiophyta* поширеними в межах території досліджень виступають 9 видів, а саме представники таких родин як *Athyriaceae*

(*Athyrium filix-femina* (L.) Roth), *Cystopteridaceae* (*Cystopteris fragilis* (L.) Bernh., *Gymnocarpium dryopteris* (L.) Newm.), *Dennstaedtiaceae* (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn), *Dryopteridaceae* (*Dryopteris carthusiana* (Vill.) H.P.Fuchs, *Dryopteris dilatata* (Hoffm.) A. Gray, *Dryopteris filix-mas* (L.) Schott), *Onocleaceae* (*Matteuccia struthiopteris* (L.) Tod), *Thelypteridaceae* (*Thelypteris palustris* Schott).

Таким чином, флора спорових судинних рослин соснових лісів та їх узлісь налічує 16 видів, 9 родин і 3 відділів. Раритетну компоненту складають представники відділів Плауноподібні (плаун річний, дифазіаструм сплюснутий) і Хвоцеподібні (регіонально охороняється хвощ зимуючий).

ОСОБЛИВОСТІ СТАНУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ТА ГІДРОБІОНТІВ ЗОНИ ЧАЕС

Кузьменко М.В.

Національний університет «Києво-Могилянська Академія», Київ, Україна
kuzmenko.ecology@gmail.com

На сьогодні значна увага приділяється водно-екологічній ситуації та стану поверхневих водойм в зоні відчуження Чорнобильської АЕС, адже шляхом поверхневих стоків та ґрунтовими водами у річкові системи та водосховища виносяться небезпечні для живих організмів радіонукліди. Саме тому з моменту виявлення загроз після аварії на Чорнобильській АЕС і до сьогодні у зоні відчуження проводиться постійний моніторинг та контроль за міграцією радіонуклідів у водних потоках, а також вивчається вплив різних доз іонізуючого випромінювання на гідробіонтів.

В роботі представлено результати дослідження рівнів забруднення поверхневих вод в зоні ЧАЕС та причин їх виникнення, проаналізовано проблеми та причини витоку радіонуклідів за межі зони ЧАЕС, а також встановлено особливості накопичення ^{90}Sr і ^{137}Cs гідробіонтами поверхневих вод зони відчуження ЧАЕС. Також проаналізовані в історичному контексті та оцінені основні водоохоронні заходи.

На сьогоднішній день склад радіонуклідного забруднення, а також його рівень у водоймах зони відчуження Чорнобильської АЕС насамперед залежать від кількості радіоактивних речовин, що надійшли до навколишнього середовища у квітні 1986 року, тобто одразу після аварії на ЧАЕС [1]. Ці показники також залежать від інтенсивності подальшого радіонуклідного надходження з територій водозбору та гідродинамічних процесів, що зумовлюють потрапляння радіоактивних речовин за межі